

CHORALIS CONSTANTINUS 500

A HABSBURG CSÁSZÁRI UDVAR ÉNEKES SZERTARTÁSAI A 15-16. SZÁZADI GYAKORLAT ALAPJÁN
VOCAL LITURGICAL MUSIC IN THE HABSBURG IMPERIAL COURT ACCORDING TO 15TH AND 16TH-CENTURY PRACTICES

Heinrich Isaac (c.1450-1517)

Születésének pontos idejét és helyét nem tudjuk. Feltehetően 1450 körül született Németalföldön, ahogy ezt az életének korai szakaszára vonatkozó itáliai forrásokból következtetni lehet, amelyekben „Arrigho de Ugho da Fiandra” említik.

Életéről elsőként 1484-ből van adatunk. Ekkor Lorenzo „il Magnifico” de Medici szolgálatában állt Firenzében. Itt a család által patronált három templom énekesé és komponistája volt, valamint Lorenzo gyermekeinek zenei nevelését is ellátta. Gyakran komponált világi műveket is az udvar költőinek, vagy a család tagjainak verseire is. Giovanni Medici később X. Leó pápáként felkarolta és jelentős feladattal látta el időse tanítómesterét.

Isaac 10 évet töltött Firenzében, majd 1494-ben Lorenzo halála után két évvel távozott a városból, de nem örökre. A korai firenzei évek alatt megházasodott, és Lorenzo segítségével házat vásárolt a városban, közel a Medici palotához. Isaac távozása után felesége Firenzében maradt, így a komponista – amikor csak tehetett – hazalátogatott. Egy helyi intézménnyel kötött szerződése fennmaradt, miszerint ők gondoskodnak Isaac feleségének ellátásáról, ételt és bort szállítottak a házhoz évenkénti díjazás fejében.

Legközelebbi adatunk szerint 1496. novemberében csatlakozik I. Miksa császárhoz, aki ekkor Pisában állomásozik. A Habsburg udvar eddig kívül esett a németalföldi zeneszerzők „hatósugarán”, Isaac az első, aki a császár szolgálatában magas szintre juttatja, felvirágoztatja az udvar zenei életét.

1497. áprilisában már szerepel a neve a bécsi udvar fizetési jegyzékén, mint „udvari komponista”. A kedvező feltételek hatására feleségét is Bécsbe hozatja.

Az új pozíció megváltoztatja saját műveinek repertoárját. Németalföldön és Itáliában töltött idejéből elsősorban francia és olasz nyelvű világi darabjai maradtak fenn, ettől az időtől, pedig latin nyelvű motettái, liturgikus és ünnepi alkalmakra készített művei kerülnek előtérbe. Természetesen, a kor hagyománya szerint, felhasznál világi dallamokat is ezekhez az új művekhez. Az ausztriai és német területeken divatos „Lied” világi műfaját a francia chansonok művészi színvonalára emeli, és gyakran egyházi művekben is feldolgoz egy-egy ismert dallamot.

Másik jelentős újítása a különösen német területeken elterjedt „alternatim” gyakorlat továbbfejlesztése. Ez a gyakorlat az *ordinarium missae* tételeire volt jellemző, ami azt jelentette, hogy váltakozó módon, egy- és többszólamú részek felváltva követték egymást az egyes énekelt részekben belül. A XV-XVI. században az orgona és ének váltakozásáról is tudunk. Isaac ezt a gyakorlatot továbbfejleszti, és kiterjeszti a *proprium missae* tételeire is, kettős értelemben: egyrészt a fent leírtak szerinti váltakozás figyelembevételével, másrészt a *proprium missae* egyes tételeinek feldolgozását tekintve; vagyis az *introitus*, *alleluia/sequentia*, *communio* többszólamú, a köztes változó részek *graduale* és *offertorium* egyszólamú gregorián. Isaac pozíciója szerint műveit bécsi használatra komponálta, de gyakorta küldött darabokat Firenzébe, vagy más európai városokba, udvarokba. Bécs és Firenze mellett életének fontos helyszínei voltak még Torgau, Ferrara és Konstanz, ahol időről-időre megfordult.

Röviddel I. Miksával való találkozása után Bölcs Frigyes szász fejedelem udvari Kapellájának névsorában olvashatjuk Isaac nevét Torgauban, ahol ezután többször felbukkan. Még 1498 előtt felkerül a Habsburgok számadó könyvébe, és 1499-ben megfordul Firenzében is. Az 1505 körül keletkezett többszólamú mise anyagot tartalmazó kéziratban nagyrészt a torgauai Bölcs Frigyes számára komponált művek vannak. Ezeket később jelentősen átdolgozza és a bécsi gyakorlatba már ezek a felújított művek kerülnek, amikből Isaac halála után közel 50 évvel létrejön a *Choralis Constantinus* nyomtatványa.

Ferrari látogatását egy 1502. szeptemberéből származó levél örökíti meg, melyet I. Ercole herceg egyik ügynöke küld urának: „Felhívom Fenséged figyelmét, hogy Isaac énekes Ferrarában járt, és a „La-mi-la-sol-la-si-la-mi”, témára motettát szerzett, amely nagyon jó, s amellyel két nap alatt elkészült. Ebből mindazonáltal még nem lehet többre, csupán arra következtetni, hogy nagyon gyorsan dolgozik; azonkívül azonban úgy komponál, hogy munkája tetszik az embereknek. Úgy találom, hogy alkalmasabb lenne Fenséged szolgálatára, mint Josquin, mert szívélyesebb modorú és több újat ír. Igaz ugyan, hogy Josquin jobban komponál, de a saját feje és ízlése után megy, nem pedig az emberek kívánságát követi.” A levél ellenére a herceg Josquin-t hívja meg udvarába komponistának.

Sokkal fontosabb Isaac kapcsolata a német Konstanz városával. Valamivel 1505. előtt Martin Vogelmayr volt a város organistája, akinek kézírásával van lejegyezve Isaac *Sub tuum praesidium* kezdetű motettája a St. Gall - MS 530 jelzetű kéziratban. Egy másik kódex (St. Gall - MS463/464) őrzi az ugyancsak Konstanzban keletkezett hatszólamú *Virgo prudentissima* motettáját. 1507-ben birodalmi gyűlést tartanak a városban, ahol Niccolo Machiavelli ünnepségén a komponista és felesége is részt vesznek. I. Miksának és a császári Kapellának ekkor Konstanz a székhelye. A katedrális püspöke, *Hugo von Hohenlandenberg* itt hallja Isaac liturgikus műveit, és valószínűleg ő veti fel a zeneszerzőnek a későbbi *Choralis Constantinus* ötletét.

Isaac életének utolsó szakaszában Ausztria liturgikus és világi zenéjének megújításán, jobbátételén fáradozik. Firenzében a Mediciek újra megerősödnek. Lorenzo halála után, Savonarola fellépésének hatására hatalmi helyzetük meggyengült, de ekkorra visszanyerik befolyásukat. Ebben nagy szerep jut Lorenzo fiának – akit Isaac még ifjúkorában tanított – Giovanni de Medicinek pápává választása, aki X. Leó néven uralkodott Rómában. A pápa 1514. május 13-án, közvetett módon levelet küld ifjúkori mesterének. Az üzenetet a Sixtus-kápolna Priorjára Nicolo da Pittis-re bizza. A pápa Isaac részére nyugdíjat biztosít 22 évvel azelőtti szolgálataiért, és arra kéri, hogy a Medici család ügyeinek intézésében, befolyásuk visszaállításában segédkezzen Firenzében. Isaac a levél kapcsán felkeresi I. Miksát, és a pápa kérésére hivatkozva a császár szolgálatából való felmentését kéri. A császár elismerve és megköszönve eddigi szolgálatait, tekintélyes életjáradékban részesíti és elbocsátja.

Isaac ezután visszatér Firenzébe és nem hivatalosan a Medici családot szolgálja, ügyeinek intézését felügyeli. Itt halt meg 1517. március 26-án.

Choralis Constantinus

A zenetörténet egyik legnagyobb vállalkozása.

1550-ben és 1555-ben Hieronymus Formschneider nürnbergi kiadónak köszönhetően jelent meg három kötet terjedelemben a teljes egyházi évet felölelő mise-proprium anyagokat tartalmazó kiadvány.

Az első kötet a vasárnapok szertartásához kapcsolódó tételeket közli. A második kötetben a nagyobb egyházi ünnepek (húsvét, pünkösd, mennybemenetel stb.) liturgikus tételei találhatóak, míg a harmadik kötetben a szentek ünnepeihez kapcsolódóan közöl műveket, kiegészítve néhány egyedi ünnep anyagával (akadnak duplikált alkalmak a második kötettel összevetve, némileg eltérő liturgikus tételekkel), illetve néhány alternatív gyakorlat szerint megkomponált mise-ordinárium ciklus is helyet kapott az utolsó kötetben.

Próbáljuk áttekinteni ennek a hatalmas zenei kincsnek a keletkezésétől a nyomtatott megjelenéséig terjedő közel 50 évig tartó kalandos történetét!

A történet 1507-ig nyúlik vissza, amikor Heinrich Isaac a császári Kapella zeneszerzőjeként I. Miksa kíséretében Konstanz városában tartózkodik. Ekkor figyel fel rá a katedrális püspöke, és kéri fel egy teljes egyházi évet felölelő liturgikus énekanyag megkomponálására, a konstanzi katedrális számára. Isaac 1508. április 14-én megbízást kap a katedrális káptalanjától a fontosabb ünnepek (*etlich officia in summis festiuitatibus*) „Formuláinak” (*Formularies=alapelvek*) elkészítésére. A következő feljegyzés szerint 1508. május 18-án néhány elkészített „Formula” átdolgozására kéri. Végül a megbízástól számított 19 hónappal később, 1509. november 29-én a káptalan elfogadja a teljes mise-proprium anyag „Formuláit” (*1509 Ex parte Cancionales per ysaac transmissi*). „Formulák” alatt valószínűleg azt a tervet kell érteni, amiben Isaac rögzíti a megzenésítendő részek liturgikus szövegét és gregorián dallam-anyagát. Ezt a tervet Isaac hátralevő életében folyamatosan valósítja meg, a „Formulák” szerint sorra komponálja meg azok többszámú részeit. Minden bizonnyal a katedrálisban e szerint az összeállítás szerint végezték a szertartásokat 1526-ig, amikor a protestánsok támadásai elől a káptalan menekülni kényszerült Konstanzból.

Isaac konstanzi kéziratai és azok másolatai – ezekben a nehéz időkben – egy augsburgi könyvkereskedő, Georg Willer tulajdonába kerültek, aki ezeket továbbadta Hans Ott részére, Nürnbergbe. Hans Ott felismerve a „Formulák” jelentőségét, felkéri zeneszerző barátját Ludwig Senfl személyében, hogy szerkessze meg a teljes anyagot a rendelkezésre álló kéziratok és másolatok segítségével, illetve a hiányzó részeket az „Formulák” alapján egészítse ki. Senfl a feladatot kiváló ötletnek és lehetőségnek találta. A nagyszerű komponista Isaac tanítványa volt, ahogy az önéletrajzi motettájából (*Lust hab ich g'habt zur Musica*) kiderül.

Mesterét 1515-ben közvetlenül követte a Habsburg udvar zeneszerzői állásban, amit Isaac halálának idején is betöltött. Művészi céljának tartotta Isaac tervét a császári udvar Kapellájában megvalósítani, de ebben megakadályozták. 1519-ben I. Miksa halálakor az Kapellát feloszlatták, Senfl-t elbocsátották. A zeneszerző hűsége korábbi mesteréhez töretlen maradt. 1520-ban ennek ékes bizonyítékát adja a *Liber Selectarum Cantionum* c. motettás kötet megjelentetésével, melyben Isaac műveiből is többet közread.

Senfl-t új pozíciója Münchenbe, a bajor hercegi udvarba szólítja. Itt 1523-ban kapja azt a feladatot, hogy szervezzon udvari Kapellát. (Ebbe a kórusba nyer néhány évtized múlva Orlando di Lasso is felvételt mint énekes, majd az ő irányítása alatt éri el a müncheni Kapella a fénykorát.) Senfl, nem sokkal Münchenbe való megérkezése után hozzákezd Isaac műveinek másolásába. Nem véletlen, hogy a legfontosabb 4 kéziratos Isaac műveket tartalmazó forrás itt található (MSS 35-38). 1531-et írunk, amikor Hans Ott felkeresi Senfl-t tervével, aki ezután hosszú ideig dolgozik mestere hagyatékán. Hat évvel később, Ott egy másik kiadványának (*Novum et insigne opus musicum, 1537*) előszavában beharangozza a készülő tervet: „*Isaaci pauca habere potui, sed facile id pensabimus proxima editione, qua Choralem cantum constantiensem, ut vocant vulgabimus*”. Anyagi nehézségek miatt a kötet nem tud megjelenni. Időközben Senfl 1542-1543 körül meghal, majd nemsokkal utána 1546-ban Hans Ott is. Senfl 1537-ben elkészült Isaac terveinek megszerkesztésével, a hiányzó részek kiegészítésével, összeállt a nagy mű, legalábbis erre utal, hogy halála utánról nincsenek mástól bejegyzések a kéziratban. A kiadvány Hieronymus Formschneiderhez kerül, aki 1550-ben adja ki a Choralis Constantinus I. kötetét, majd 1555-ben a II. és III. kötetet.

Több mint három évszázadnak kellett eltelnie, hogy modern átírásban is napvilágot lásson ez a sorozat. Az első két kötet modern kiadása kritikai jegyzetekkel 1898-ban és 1909-ben jelent meg Guido Adler és Anton Webern közreadásában. A korábbi erőfeszítések az 1950-es évek után felerősödtek a tekintetben, hogy alapos vizsgálat alá kerüljenek a „Formulák” egyes részei és a teljes kompozíciós sorozat. Régi Gradualék és Missalék, számos kézirat és nyomtatvány átvizsgálása történt meg a szóba jöhető egyházmegyei területén, ahol ezek a művek liturgikus használatba kerülhettek.

A konstanzi püspökséghez tartozó nyomtatott Graduale nem került elő ebből az időből, csak kéziratos Missale. Ez alapján egyértelmű, hogy a Choralis Constantinus terve az ő felkérésükre készült. A második kötetben található három szent anyaga (St. Conrad, St. Pelagius és St. Geberhard) teszi egyértelművé, hogy Isaac ezt az összeállítást Konstanz számára írta. Ezek a szentek csak a helyi liturgiában szerepelnek. A második kötet „Formuláit” összevetve a Missaléval kiderül, hogy ez a kötet teljes egészében Konstanz számára készült. Azonban más a helyzet az első és harmadik kötettel. Ezek összevetése a konstanzi Missaléval mutatnak kisebb eltéréseket, sőt esetenként a „Formulák” nincsenek semmilyen összefüggésben a misekönyvvel. Ennek a két kötetnek a legfőbb forrásai a Senfl és társai által másolt müncheni kéziratok (MSS 35-38). Ezek több liturgikus könyvvel való összehasonlítása alapján a passauai nyomtatott Graduale, az 1511-ben Bécsben megjelent Graduale Pataviense vehető mintának a „Formulákat” illetően. E szerint a Graduale szerint végezték a bécsi császári Kapella liturgikus gyakorlatát. Az első kötetben kapnak helyet az alábbi mise-proprium anyagok: (a) Szentháromság vasárnapja, (b) 23 pünkösd utáni vasárnap, (c) Adventi időszak vasárnapjai, (d) Vízkereszti időszak vasárnapjai, (e) Nagyböjti időszak vasárnapjai, a (f) Húsvéti időszak vasárnapjai és a (g) Mennybemenetel utáni vasárnap. A harmadik kötetben Senfl közreadásában a következő ünnepek

tételei találhatóak: (a) Szentek közös részei, (b) 5 Tractus, (c) 17 „Formula” egyes szentek ünnepéhez és szentek közös részeihez kapcsolódva, amelyek közül 7 duplikált ünnep a második kötetel, valamint (d) 5 mise-ordinárium ciklus.

Senfl szándéka egyértelműen az volt, hogy Isaac által Konstanz felkérésére elkezdett zenei anyagot a „Formulák” alapján kiegészítse az egész egyházi évre, amihez még alternatív ordinárium sorozatot is illesztett, ami egy templomi kórus számára teljessé teszi a három kötetet. Az odaadó tanítvány megszerkesztette mestere teljes liturgikus zenei törekvéseit magába foglaló gyűjteményét. Egy dolog nem sikerült maradéktalanul, mégpedig az, hogy egy egyházmegye rítusa szerint álljon össze a teljes három kötet. Erre utal a sorozat második és harmadik részében található duplikált ünnepek sora (ami a teljes művet tekintve igencsak elenyésző). Ilyen módon kétféle gyakorlat szerint, a konstanzi és a passau/bécsi rítus szerint áll össze a teljes sorozat.

Ezer szerint a *Choralis Constantinus* cím kissé félrevezető, hiszen az első és harmadik kötet csak a császári Kapella gyakorlata szerinti anyaggal készült el. Senfl megpróbálta megőrizni eredeti egységében az egyes ünnepek tételeit, az egyes tételek különálló részeit, ezért nem javított bele mesterének Konstanz számára összeállított második kötetének anyagába, így maradhatott meg ez a rítusok szerinti kettősség.

Több szempontból is nagy jelentőségű a *Choralis Constantinus* megjelenése. A kötetben rögzített előadói gyakorlatnak középkori gyökerei vannak. Az első többszólamú művek – melyek liturgikus használatra, ezen elv szerint készültek – a XII-XIII. századból maradtak fent. Legfontosabb forrásuk a francia *Notre Dame-i iskola* két alakjának *Leoninus*nak és *Perotinus*nak műveit is tartalmazó *Magnus liber organi* nevet viselő kottás kézirat. Isaac korából tudunk több zeneszerzőről is, akik ezt a gyakorlatot egy-egy proprium sorozat erejéig alkalmazták, ám sem kortársainak, sem a késői utódoknak nem sikerült ezt a teljes egyházi év alkalmaira kiterjesztenie. Ismerünk nagynevű komponistákat, akik kísérletet tettek erre vonatkozóan, de vagy nem lett teljesen kidolgozott művük, vagy nem is maradt belőle fenn kézzelfogható adat, csak írásos források utalnak erre. Ilyen például *William Byrd: Gradualia* sorozata, vagy *Giovanni Pierluigi da Palestrina: Gradualia* terve.

A XVI. század közepén, a német kottakiadásban ritkaság volt, hogy külön kiadványt jelentessenek meg egy szerző műveiből, főleg hogyha az illető nem német születésű. Heinrich Isaac volt az első, aki ilyen megtiszteltetésben részesült.

Ez a mű az utókorra hagyományozza a korabeli német egyházzenei gyakorlatot, I. Miksa császár és más jeles fejedelmek udvarainak énekes hagyományát.

Ez az első olyan jellegű kiadvány, amelyet a későbbi összkiadások (*Opera omnia*) előfutárának tekinthetünk.

Liturgikus szempontból pedig, a megjelenés után az első rész, a vasárnapok anyagát tartalmazó kötet alapján folytak a vasárnapi szentmisék a Habsburg udvarban, és ez a gyakorlat elterjedt egész Ausztriában, Németországban és a svájci egyházban, aminek rövid időn belül a reformáció terjedése szabott gátat.

VIRÁGVASÁRNAP, AZ ÚR SZENVEDÉSÉNEK VASÁRNAPJA

Jézus Jeruzsálemi bevonulását már a 4. század végén nagy ünnepélyességgel ünnepelték Jeruzsálemben. Az Olajfák hegyén hosszú igeliturgiát tartottak, majd estefelé körmenetet tartottak a püspök vezetésével a városba. A gyermekek pálma és olajfa ágakat vittek magukkal a menetben. Nyugaton a 8. századtól liturgikus-dramatikus játékokon adták elő Virágvasárnap eseményeit, a 11. században kezdett a körmenet is elterjedni.

Rómában már Nagy Szent Leó pápa idejében Jézus szenvedése állt a liturgia előterében, aztán a századok során a bevonulás és szenvedés két témája összekapcsolódott.

Az ünnepet a Húsvét vasárnap előtti vasárnapon ünnepeljük. Az ünnepi szertartásban, a főmise előtt a templomon kívül, egy alkalmas helyen megáldják a pálmaágakat (barkát), evangéliumot olvasnak, majd körmenetben vonulnak a templomba.

Blasius Amon: Asperges me

- *Ad processionem* -

Antiphona – Hosanna filio David (gregorián)

Motetta – Tomás Luis de Victoria: Pueri Hebreorum

Antiphona – Ante sex dies (gregorián)

Hymnus – Thomas Stoltzer: Gloria laus et honor

- *Ad missam* -

Introitus – Heinrich Isaac: Domine ne longe facias (*Choralis Constantinus* I.)

Kyrie – Heinrich Isaac: I. Missa Paschale a6

Graduale – Tenusti manum dexteram meam (*Graduale Pataviense* fol. 62)

Tractus – Heinrich Isaac: Deus, Deus meus (*Choralis Constantinus* I.)

Motetta (in loco Evangelium) – Pierre de la Rue: Vexilla regis – Passio Domini

Credo – Henrich Finck: Missa a6

Offertorium – Improperium (*Graduale Pataviense* fol. 64)

Sanctus – Heinrich Isaac: I. Missa Paschale a6

Agnus Dei – Heinrich Isaac: I. Missa Paschale a6

Communio – Heinrich Isaac: Pater, si non potest (*Choralis Constantinus* I.)

Motetta – Tomás Luis de Victoria: Vexilla regis

Motetta – Orlandus Lassus: Fremuit spiritu Jesus – Videns Dominus a6

Dominica Palmarum

Belvárosi Szent Mihály Templom (2011. április 17., 19.00)

St. Michael's Church (17. April, 2011. at 7.00 PM)

Ad aspersionem aquae benedicta

Ad aspersionem aquae benedicta

Ad aspersionem aquae benedicta

Asperges me hyssopo et mundabor
lavábis me et super nivem dealbabor.

Hints meg izsóppal és megtisztulok,
moss meg és a hónál fehérebb leszek!

Thou shalt sprinkle me, Lord, with
hyssop and I shall be cleansed; thou

Ps. Miserére mei Deus secundum
misericórdiam tuam iuxta
multitúdinem miseratiónum tuárum
dele iniquitátes meas.
Glória Patri et Fílio et Spiritui Sancto
sicut erat in princípío et nunc et
semper et in sæcula sæculórum.
Amen.

Antiphona

Hosánna Fílio David: benedíctus qui
venit in nómine Dómini. Rex Israel:
Hosánna in excelsis.

Motetta

Pueri Hebraeorum vestimenta
prosternebant in via, et clamabant,
dicentes: Hosanna Filio David:
benedictus, qui venit in Nomine
Domini.

Antiphona

Ante sex dies solemnitas Paschae,
quando venit Dominus in civitatem
Ierusalem, occurrerunt ei pueri: et in
manibus portabant ramos palmarum,
et clamabant voce magna, dicentes:
Hosanna in excelsis: benedictus, qui
venisti in multitudine misericordiae
 tuae: Hosanna in excelsis.

Hymnus

Gloria, laus et honor tibi sit, Rex
Christe Redemptor: Cui puerile decus
prompsit Hosanna pium.
Israel es tu Rex, Davidis et incluta
proles: Nomine qui in Domini, Rex
benedicte, venis.
Coetus in excelsis te laudat coelicus
omnis. Et mortalis homo, et cuncta
creata simul.
Plebs Hebraea tibi cum palmis obvia
venit: Cum prece, voto, hymnis,
adsumus ecce tibi.
Hi tibi passuro solvebant munia
laudis: Nos tibi regnanti pangimus
ecce melos.
Hi placere tibi, placeat devotio
nostra: Rex bone, Rex clemens, qui
bona cuncta placent.
Gloria, laus et honor tibi sit.

Introitus

Dómine, ne longe fácias auxiliium
tuum a me, ad defensionem meam
aspice, líbera me de ore leónis, et a

Ps. Könyörülj rajtam, Istenem, hiszen
irgalmas és jóságos vagy, mérhetetlen
irgalmadban töröld el
gonoszságomat!
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és
Szentlélek Istennek. Miképpen
kezdetben vala, most és mindenkor és
mindörökkön örökké. Ámen.

Antiphona

Hozsanna Dávid fiának! áldott, ki az
Úr nevében jó! Izrael királya:
Hozsanna a magasságban!

Motetta

A zsidók gyermekei ruháikat terítették
az útra s kiáltozták, mondván:
Hozsanna Dávid fiának. Áldott, ki az
Úr nevében jó.

Antiphona

Hat nappal húsvét ünnepe előtt,
midőn az Úr Jeruzsálem városába
jött, gyermekek jövének eléje és
kezükben pálmaágakat vivének és
kiáltának nagy szóval, mondván:
Hozsanna a magasságban, áldott
vagy, ki irgalmasságod bőségében
jöttél: Hozsanna a magasságban.

Hymnus

Dicséret és tisztelet és öröm neked
Krisztus, Király, Megváltó, kinek
jámbor hozsannát énekelték a
gyermekek.
Izrael királya, és Dávid sarja te vagy,
aki áldott királyunk, az Úr nevében
jöttél.
Téged az angyali kar dicsérve
magasztal az égben, s velük az ember,
és minden teremtmény a földön.
A zsidó nép pálmát szórt utad elébe,
mi imádságot, fogadalmat és
himnuszt hozunk íme neked.
Azok neked, a szenvedésre
készülőnek adtak dicsérő hódolatot:
mi neked, az uralkodónak zengjük
íme énekünket.
Azok tetszettek neked: tessék a mi
hódolatunk is, jóságos király, kegyes
király, kinél a jó mindig tetszésre talál.
Dicséret és tisztelet és öröm neked.

Introitus

Uram, ne vond meg tőlem
segítségedet, figyelj reám és oltalmaz
meg engem: szabadíts meg az

shalt wash me, and I shall be made
whiter than snow.

Ps. Have mercy on me, O. God,
according to thy great mercy.
Glory be to the Father and to the Son
and to the Holy Spirit. As it was in
the beginning, is now, and ever shall
be, world without end. Amen.

Antiphona

Hosanna to the Son of David!
Blessed is He that cometh in the
Name of the Lord. O King of Israel:
Hosanna in the highest!

Motetta

The Hebrew children spread their
garments in the way, and cried out,
saying: Hosanna to the Son of God:
blessed is He that cometh in the
Name of the Lord.

Antiphona

Six days before the solemn feast of
the Passover, when our Lord came
into the city of Jerusalem, the
children met Him: and in their hands
they carried palm branches, and they
cried out with a loud voice, saying:
Hosanna in the highest! Blessed art
Thou who art come in the multitude
of Thy mercy. Hosanna in the
highest!

Hymnus

Glory, praise and honor to Thee, O
King Christ, the Redeemer: to whom
children poured their glad and sweet
hosanna's song.
Hail, King of Israel! David's Son of
royal fame! Who comest in the Name
of the Lord, O Blessed King.
The Angel host laud Thee on high,
On earth mankind, with all created
things.
With palms the Jews went forth to
meet Thee. We greet Thee now with
prayers and hymns.
On Thy way to die, they crowned
Thee with praise; We raise our song
to Thee, now King on high.
Their poor homage pleased Thee, O
gracious King! O clement King,
accept too ours, the best that we can
bring.
Glory, praise and honor to Thee.

Introitus

O Lord, keep not Thy help far from
me; look to my defense; deliver me
from the lion's mouth, and my

córnibus unicornium humilitátem meam.

Ps. Deus, Deus meus, réspice in me, quare me dere linquísti? longe a salúte mea.

Kýrie, eléison.
Christe, eléison.
Kýrie, eléison.

Graduale

Tenuísti manum dexteram meam: in voluntáte tua deduxísti me: et cum glória assupsísti me. V) Quam bonus Israel Deus rectis corde! V) Mei autem pene moti sunt pedes, pene effúsi sunt gressus mei: V) Quia zelávi in peccatóribus, pacem peccatórum videns.

Tractus

Deus, Deus meus, réspice in me: quare me dereliquísti? V) Longe a salúte mea verba delictórum meórum. V) Deus meus clamábo per diem, nec exáudies: in nocte, et non ad insipiéntiam mihi. V) Qui tímétis Dóminum, laudáte eum: univérsum semen Iacob, magnificáte eum. V) Annuntiábitur Dómino generatio ventúra: et annuntiábunt cæli iustítiam eius. V) Pópulo qui nascétur, quem fecit Dóminus.

Motetta

Vexilla Regis prodeunt:
fulget crucis mysterium,
quo carne carnis conditor
suspensus est patibulo.

Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Mattheum: In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Jesus autem iterum voce magna clamans emisit spiritum.

Credo in unum Deum, Patrem omnipoténtem, factórem cæli et terræ, visibílium ómnium et invisibílium. Et in unum Dóminum Iesum Christum, Fílium Dei unigénitum, et ex Patre natum ante ómnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lúmine, Deum verum de Deo vero, génitum, non factum, consubstantiálem Patri: per quem ómnia facta sunt. Qui propter nos

oroszlán torkából, engem, a megalázottat, a bölény szarvától.

Ps. Istenem, Istenem, tekints reám: miért hagytál el engem? távol van szabadulásomtól hangos jajveszékélésem.

Uram, irgalmazz!
Krisztus, kegyelmezz!
Uram, irgalmazz!

Graduale

Te megfogtad jobbomat, tanácsoddal vezetsz, s aztán dicsőségre emelsz. V) Mily jó az Isten Izraelhez, azokhoz, kik igazszívűek. Az én lábam mégis majdnem megingott, lépésem majdnem megtántorodott, mert elfogott a gonoszokkal szemben az irígység, amikor láttam a bűnösök jólétét.

Tractus

Istenem, Istenem, tekints reám: miért hagytál el engem? V) Távol van szabadulásomtól hangos jajveszékélésem. V) Én Istenem, kiáltok nappal, de te nem hallgatsz meg, kiáltok éjjel is és nyugtot nem talállok. V) Ti, kik félitek az Urat, dicsérjétek őt, Jákob minden ivadéka, magasztaljátok őt. V) Az úrról beszélek az eljövendő nemzedéknek: az ő igazságát fogják hirdetni az egek. V) A születendő népnek, mivel az Úr így cselekedett.

Motetta

Király zászlói lengenek,
villog titkával a kereszt,
rá testben fölfeszítettet,
ki minden testet alkotott.

A mi Urunk Jézus Krisztus kinszenvedése Szent Máté szerint: Abban az időben Jézus így szólt tanítványaihoz: Halálosan szomorú az én lelkem. Jézus pedig még egyszer hangosan felkiáltott, és kilehelte lelkét.

Hiszek az egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek, minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében. Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idő kezdete előtt. Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű; és minden általa lett.

lowness from the horns of the unicorns.

Ps. O God, my God, look upon me; why hast Thou forsaken me? Far from my salvation are the words of my sins.

Lord, have mercy.
Christ, have mercy.
Lord, have mercy.

Graduale

Thou hast held me by my right hand; and by Thy will Thou hast conducted me, and with Thy glory Thou hast received me. V) How good is God to Israel, to those of an upright heart! but my feet were almost moved, my steps had well-nigh slipped, because I was jealous of sinners, seeing the prosperity of sinners.

Tractus

O God, my God, look upon me; why hast Thou forsaken me? V) Far from my salvation are the words of my sins. V) O my God, I shall cry by day, and Thou wilt not hear; and by night, and it shall not be reputed as folly in me. V) Ye that fear the Lord, praise Him; all ye the seed of Jacob, glorify Him. V) There shall be declared to the Lord a generation to come; and the heavens shall show forth His justice. V) To a people that shall be born, which the Lord hath made.

Motetta

The royal banners advance,
the cross shines ceremoniously,
where he who of our flesh was made
hangs in punishment.

The Passion of our Lord Jesus Christ according to Matthew: Then Jesus said to his disciples: My soul is sorrowful even unto death. And Jesus cried again with a loud voice and yielded up the ghost.

I believe in one God, The Father Almighty, Maker of heaven and earth, and of all things visible and invisible. And in one Lord, Jesus Christ, the Only-begotten Son of God. Born of the Father before all ages. God of God, Light of Light, true God of true God. Begotten, not made, of one substance with the Father. By whom all things were made. Who for us men and for our salvation came

hómines et propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spírítu Sancto ex Maria Vírgine, et homo factus est. Crucifixus étiam pro nobis sub Póntio Pilátó; passus et sepúltus est, et resurrexít tértia die, secúndum Scriptúras, et ascéndit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et íterum ventúrus est cum glória, iudicáre vivos et mórtuos, cuius regni non erit finis. Et in Spírítum Sanctum, Dóminum et vivificántem: qui ex Patre Filióque procedít. Qui cum Patre et Fílio simul adorátur et conglorificátur: qui locútus est per prophétas. Et unam, sanctam, cathólicam et apostólicam Ecclésiám. Confíteor unum baptísma in remissiónem peccatórum. Et expécto resurrectionem mortuórum et vitam ventúri sáculi. Amen.

Offertorium

Impropérium exspectávit cor meum, et misériam: et sustínui qui simul contristarétur, et non fuit: consolántem me quæ sívi, et non invéni: et dedérunt in escam meam fel, et in siti mea potavérunt me acéto.

Sanctus, sanctus, sanctus Dóminus Deus Sábaoth. Pleni sunt cæli et terra glória tua. Hosánna in excélsis. Benedíctus qui venit in nómine Dómini. Hosánna in excélsis.

Agnus Dei, qui tollis peccáta mundi: miserére nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccáta mundi: miserére nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccáta mundi: dona nobis pacem.

Communio

Pater, si non potest hic calix transíre, nisi bibam illum: fiat volúntas tua.

Motetta

Vexilla Regis pródeunt:
fulget crucis mysterium
qua vida mortem pértulit,
et morte vitam prótulit.

Quae vulnerata lancea
mucrone diro, criminum

Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből. Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett. Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz vége. Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és életünkben, aki az Atyától és a Fiútól származik; akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával. Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára, várom a holtak feltámadását és az eljövendő örök életet. Ámen.

Offertorium

Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem: kerestem, ki szánakoznék rajtam, de nem akadt senki sem: ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem: sőt enni nekem epét adtak, szomjúságomban ecettel itattak.

Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura, Istene. Dicsőséged betölti a mennyet és a földet. Hozsanna a magasságban. Áldott, aki jön az Úr nevében. Hozsanna a magasságban.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét.

Communio

Atyám, ha el nem múlhatik e pohár anélkül, hogy ki ne igyam, legyen meg a te akaratom.

Motetta

Király zászlói lengenek,
villog titkával a keresztt,
rá testben fölfeszítettet,
ki minden testet alkotott.

A lándzsa szörnyű vashegye
itten sebezte oldalát,

down from heaven. And became incarnate by the Holy Spirit of the Virgin Mary: AND WAS MADE MAN. He was also crucified for us, suffered under Pontius Pilate, and was buried. And on the third day He rose again according to the Scriptures. He ascended into heaven and sits at the right hand of the Father. He will come again in glory to judge the living and the dead and His kingdom will have no end. And in the Holy Spirit, the Lord and Giver of life, Who proceeds from the Father and the Son. Who together with the Father and the Son is adored and glorified, and who spoke through the prophets. And one holy, Catholic and Apostolic Church. I confess one baptism for the forgiveness of sins and I await the resurrection of the dead and the life of the world to come. Amen.

Offertorium

My heart hath expected reproach and misery, and I looked for one that would grieve together with Me, but there was none: I sought for one that would comfort Me, and I found none: and they gave Me gall for My food, and in My thirst they gave Me vinegar to drink.

Holy, Holy, Holy Lord God of Hosts. Heaven and earth are filled with your glory. Hosanna in the highest. Blessed is He Who comes in the Name of the Lord. Hosanna in the highest.

Lamb of God, Who take away the sins of the world, have mercy on us.
Lamb of God, Who take away the sins of the world, have mercy on us.
Lamb of God, Who take away the sins of the world, grant us peace.

Communio

Father, if this chalice may not pass away, but I must drink it, Thy will be done.

Motetta

The King's flags advance: the mystery of the cross shine in that the life suffered death and with its death He gave us life.

Of the wounded side for the cruel
iron of the lance, to wash our stains,

ut nos lavaret sordibus,
manavit unda et sanguine.

Impleta sunt quae concinit
David fideli cārmine,
dicendo nationibus:
regnabit a ligno Deus.

Arbor decora et fūlgida.
Ornata Regis purpura,
electa digno stūpīte
tam sancta membra tangere.

Beata cujus brachiis
pretium pependit saeculi:
Statera facta corporis,
tulitque praedam tartari.

O crux, ave, spes unica.
Hoc passionis tempore
piis adauge gratiam,
reisque dele crimina.

Te, fons salutis, Trīnitas,
collaudet omnis spiritus:
quibus crucis victoriam
largiris, adde praemium. Amen

Motetta

Prima pars

Fremuit spiritu et turbavit seipsum et
dixit: „Ubi posuistis eum?”. Dicunt
ei: „Domine, veni et vide”.
Lacrymatus est Iesus.

Secunda pars

Videns Dominus flentes sorores
Lazari, ad monumentum lacrymatus
est coram Iudaeis et clamabat:
„Lazare veni foras!”

vérrel és vízzel áradott,
le mosni bűneink sarát.

Betellett Dávid jóslata,
amelyet egykor énekelt,
hirdetvén minden nép között:
„Fáján országot Istenünk”.

Ó fényességes, drága Fa,
király vérével bíboros,
te méltó törzsről származol,
hogy érintsd szent-szent tagjait.

Te áldott, kinek ága közt
váltásunk díja lebegett,
te lettél teste mérlege,
s a poklot megrabolta fád.

Ó szent Kereszt, te egy remény,
a szenvedés szent idején
növel a jókban javaid,
s töröld a bűnös vétkeket.

Háromságos nagy Istenünk,
dicsérnek téged mindenek,
kiket megvált a szent Kereszt,
vezérelj minket szüntelen. Ámen.

Motetta

Első rész

Jézus lelke mélyéig megrendült.
„Hova tettétek?” - kérdezte
megindultan. „Gyere, Uram - felelték
-, és nézd meg!” Jézus könnyekre
fakadt.

Második rész

Látván az Úr Lázár megrendült
nővérét, a sírnál sír az összegyűlt nép
előtt és felkiált: „Lázár, jöjj ki!”

flowed water and blood.

The faithful oracles of David were
fulfilled then, when he said to the
nations: „God will reign from the
timber”.

O beautiful and radiant tree, decked
out with the King's purple! You were
called in your nobleman trunk to
touch members so sacred.

Blissful you, because of your arms the
price of the world was hung. You are
the scale in which was weighed that
body that snatched to the hell their
prey.

Save, o cross, only our hope! In this
time of passion the grace increases in
the fair ones and erases the crimes of
the criminals.

Oh Trinity, source of all salvation! All
soul praise you. And You, Jesus who
gives us the victory through the cross,
add also our prize. Amen.

Motetta

Groaned in the spirit and troubled
himself, And said: Where have you
laid him? They say to him: Lord,
come and see. And Jesus wept.
The Lord, seeing the sisters of
Lazarus weeping at the tomb, wept
openly in the presence of the Jews,
and cried out: „Lazarus, come forth!”

C O R V I N A C O N S O R T

w w w . c o r v i n a c o n s o r t . f w . b u

Andrejszki Judit, Pintér Ágnes, Draskóczy Balázs, Pászti Károly, Kalmanovits Zoltán, Demjén András

Az együttes repertoárján öt évszázad egyházi és világi, vokális és instrumentális művei szerepelnek. Tagjai fiatal művészek, akik más jelentős régizenét játszó együttesekkel is rendszeresen szerepelnek itthon és külföldön. Több rádió-, televízió- és lemezfelvétel közreműködői.

Az együttes nagyszerű koncerteket adott különböző hazai- és külföldi fesztiválokon (Ausztria, Lengyelország, Németország, Olaszország, Észtország, Finnország, Románia, Belgium, Kanada, Szlovákia, Franciaország stb.) A Corvina Consort megjelent CD lemezei számos kedvező nemzetközi kritikát és díjat kaptak (CHOC díj – 1999., 2008., MIDEM Classical Awards nevezés – 2008., TOP10 CD's of the Year – 2001., 2004. stb.)

Nemzetközi sikereiken túl a hazai hangverseny-életben is jelentős szerepet töltenek be. Ebből különösen kiemelhető az a három tematikus koncertsorozat, amely az együttes elmúlt évtizedének működését leginkább meghatározza:

- Hangverseny-sorozat Orlando di Lasso műveiből
- Európa arcai
- Európai magyarság – kultúrtörténeti évfordulók a zene tükrében

A Corvina Consort a **Choralis Constantinus 500** sorozat résztvevője.

MUSICA AETERNA MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY
ADÓSZÁM: 18168839-1-42